

10.12.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: STM090:00/2018 ja STM/3291/2018

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Asia: Uudenmaan TE-toimiston lausunto

TE-toimiston näkökulmasta lakiesitys sisältää perusteltuja nykyisiä käytäntöjä parantavia säännöksiä. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa lainsäädäntöä on hyvä tarkentaa ja samalla määritellä kuntouttavan työtoiminnan sisältö. On tarpeen korostaa sitä, ettei kuntouttavassa työtoiminnassa ole kyse normaalista työskentelystä työpaikalla, vaan esityksen mukaisesti kuntouttavaan työtoimintaan tulee aina sisältyä myös henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus. Mahdollisuus hankkia tuki ja ohjaus myös yritykseltä tai yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta sopii maakuntauudistuksen henkeen. Aktivointisuunnitelmaan ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan tulee jatkossa kirjata kuntouttavan työtoiminnan yksilöllinen tavoite sekä henkilölle annettava tuki ja ohjaus. Tavoitteen asettaminen ja yksilöllisten palvelukokonaisuuksien räätälöinti edellyttävät henkilöstöltä hyvää palvelujen tuntemusta ja verkosto-osaamista. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteen ja sisällön määrittely auttaa selkiyttämään eri toimijoiden rooleja ja työnjakoa sekä kohdentamaan kuntouttavaa työtoimintaa nimenomaan sellaisille henkilöille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä puutteiden takia kykene osallistumaan TE-palveluihin tai työhön. Kuntouttavan työtoiminnan rooli sosiaalipalveluna tulee entistä selkeämmin esiin. Kuntouttavan työtoiminnan määrittelyyn ja sisältöön esitetyt tarkennukset selkeyttävät myös kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalle, millaisesta palvelukokonaisuudesta on kyse ja millaiseen palveluun hänellä on oikeus. Asiakkaan palvelutarve määrittää palvelun sisällön ja asiakkaalle annettava ohjaus on suhteutettava hänen tarvitsemaansa tuen tasoon ja kuntouttavan työtoiminnan jaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Lakiesityksen tarkennukset velvoittavat kuntia kiinnittämään huomiota myös asiakas- ja palveluprosesseihinsa, jotta kuntouttavassa työtoiminnassa olevan henkilön tuesta ja ohjauksesta voidaan huolehtia kuntouttavan työtoiminnan aikana ja itse toiminta vastaa tavoitteitaan. Tämä parantaa myös asiakkaan asemaa.

Lakiesityksen 13a §:ssä todetaan, että kuntouttava työtoiminta on palvelukokonaisuus, johon kuuluu monenlaisia henkilön työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluja. Työ- ja toimintakyvyn arvion tekeminen kuntouttavan työtoiminnan aikana ja avulla on erittäin kannatettava ehdotus. Kunta voi huolehtia siitä, että henkilön työ- ja toimintakyky arvioidaan mahdollisimman kattavasti, hyödyntää tässä tehtävässä moniammatillista tiimiä ja sovittaa kuntouttavaa työtoimintaa yhteen sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Kuntouttavan työtoiminnan paikka asiakkaan palveluprosessissa täsmentyy ja eri toimijoiden palvelujen päällekkäisyys vähenee, kun kuntouttava työtoiminta yhteen sovitetaan muiden palvelujen kanssa.

Kuntouttavan työtoiminnan rahoitus ja asiakkaille maksettavat etuudet kaipaavat myös uudistamista, mutta niitä ei tässä lakiesityksessä ehdoteta. Kunnille kuntouttavasta työtoiminnasta aiheutuneita kustannuksia on kompensoitu osin päiväkohtaisella tuella ja osin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmän kautta. Kuntouttavasta työtoiminnasta maksetaan kunnille toteutuneiden kuntouttavan työtoiminnan päivien mukaan, mutta henkilön toimeentulo voi muodostua koko kuntouttavan työtoiminnan jakson ajan viideltä päivältä viikossa työttömyysetuudesta. Koska kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelua, henkilön kuntouttavan työtoiminnan aikainen toimeentuloturva pitäisi irrottaa TE-toimiston työvoimapolitiisella lausunnolla maksettavasta etuudesta. Asiakkaiden palvelutarve on sisällöltään sellainen, etteivät he kykene osallistumaan työvoimapalveluihin. Jos henkilö on vain yhtenä päivänä viikossa neljä tuntia kuntouttavassa työtoiminnassa ja osallistuu muina päivinä sosiaaliseen kuntoutukseen, hän saa työttömyysetuutta viideltä päivältä viikossa eli myös sosiaalisen kuntoutuksen aikana.

Lisäksi kuntouttavan työtoiminnan ns. lomajaksojen aikana henkilöiden saama etuus riippuu heidän työttömyyden aikaisesta etuudestaan, mikä johtaa monimutkaisiin tilanteisiin ja eriarvoiseen kohteluun. Työttömyysetuuden maksaminen tulee rajata vain TE-toimiston järjestämiin palveluihin osallistumiseen.

Jos sosiaalisen kuntoutuksen tarve jatkuu yli suunnitelmassa sovitun kuntouttavan työtoiminnan jakson, tarvitaanko kolmikantaista aktivointisuunnitelmaa vai voiko kunta päättää sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan tarpeen jatkumisesta yksin ilman TE-toimistoa. Kunnan päättäessä sosiaalipalvelun tarpeellisuudesta kunta itse asiassa tekee ratkaisun työttömyysetuuden käytöstä palvelun ajalta.

Lakiesityksessä (14§) lyhennetään kuntouttavan työtoiminnan kestoa 12 kuukauden aikana 178 päivään, kun otetaan huomioon enintään neljä viikoittaista osallistumispäivää ja 30 lomapäivää vuodessa. Onko esityksessä ristiriitaa työttömyysturvalain edellytysten kanssa, kun toimeentulo lomien aikoina voi perustua työttömyysetuuteen?

Lakiesityksen 6§:ssä todetaan, ettei kunnalla ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa silloin, kun henkilö 1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työ- tai virkasuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa tai 4) osallistuu työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun. Jos henkilö on työssä yli kahdeksan tuntia viikossa, hän osoittaa pystyvänsä osallistumaan työhön eikä hänellä näin ollen liene mahdollisuuttakaan osallistua kuntouttavaan työtoimintaan. Aktiivimalli on synnyttänyt uusia työllistymistä edistäviä palveluja, joiden aikana ei kunnalla siis tämän pykälän mukaan ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa.

Lakiesityksen 23§:n mukaan kunnan on vakuutettava kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva vain siinä tapauksessa, että kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuteen sisältyy toimintaa työyhteisössä. Koska kuntouttavan työtoiminnan sisältö voi olla myös ryhmämuotoista toimintaa, esim. liikuntaa tai retkiä, tapaturmavakuutus ei näin ollen kata siellä sattuneita tapaturmia. Lain voimaantullessa aktivointisuunnitelmat tulee tarkistaa uuden lain mukaisiksi. Koska aktivointisuunnitelmissa sovitut suunnitelman tarkistusajankohdat voivat sijoittua pitkälle tulevaisuuteen, suunnitelmien uudistamiseen pitää antaa riittävästi aikaa.

Jarmo Ukkonen
Johtaja